

Porträtt / Peter Elster

Ålder: 28.

Bor: I ett av husen som byggdes upp av arbetare under efterkrigstiden i Utby, Partille, nordost om Göteborg.
Familj: Hustrun Linda, en dotter på 4 år och en son på 2.

Yrke: vvs-montör/rörläggare.

Jobb: 1993-95 fastighetsskötare (svårt få byggjobb då); 1995-97 rörläggarjobb på Rodoverken AB, inuti oljecisterner (hög ljudnivå); 1997-rörläggarjobb med vännen Anders Olofsson, först på Calor AB i industri-lokaler, och sedan i höstas på L-E Ericssons rör AB i bostadshus.

Peter Elster har blivit hörselskadad av jobbet

Med oro för framtiden

Rörläggaren Peter Elster, 28, har nedsatt hörsel och tinnitus: skador som bara ökar.

Under rasterna är han aktiv i bodsnacket – även om det händer att han hamnar snett för att han hört fel, eller tappat ord. Byggmiljön är rå, även mentalt. Men Peter väjer inte för de ord som kastas mot honom som pilar – vare sig det gäller hans fackliga arbete, eller den ekonomiska ersättning han fått för sin hörselskada.

Engagerad och oblyg alltså, men med en oro för framtiden.

Text: Kristina Ackzén Foto: Lars Ardarve

DET ÄR KYLSKÅPSKALLT i den gamla källaren på Packhusplatsen i Göteborgs hamn. I hukhöjd tar vi oss fram genom gångar och rum. Lervatten från pölarne i det ojämna jordgolvet tränger in genom skorna.

Huset har varit hotell med anor från emigranttiden under 1800-talet och 1900-talets början. Nu ska det byggas om till lyxlägenheter. Det har stått tomt länge, så Peter Elster och arbetskamraten Anders Olofsson måste dra nya ledningar för färskvatten, fjärrvärme och avlopp. De börjar nere i källaren.

Peter kör igång vinkelslipen för att kapa ett stålrör. Ett bländande fyrverkeri lyser upp den fönsterlösa källarhålan (– se bilden på nästa uppslag).

Aj! Ljudet är så starkt och hårt att händerna reflexmässigt flyger upp och skyddar öronen.

Peter har alltid öronproppar instoppade i hörselgången; det är svårt att bära kåpor i hans yrke, eftersom han ofta måste använda skyddsglasögon, eller en hel skärm framför ansiktet när han svetsar. Det skulle bli krock på huvudet med både kåpor och skyddsskärm.

Dansar loss i källaren

De säger inte mycket till varandra under arbetet, Peter och Anders; de har jobbat ihop i sex år, och vet vad som ska göras. I stället vrider de in "Radio FM Partille" på en gammal bilstereo som de byggt in med högtalare i en stor plywood-låda. Lundell avlöser Frank Zappa...

– Det är så trist härnere så att vi kör Partille när-radio och dansar loss lite ibland, säger Peter och svänger på kroppen.

– Det är en bra kanal med gamla godingar och vari-

ation – så att man inte tröttnar, fortsätter Anders.

– Men sen när bygget har kommit längre och vi kommer upp i lägenheterna, så är det roligare miljö – då har vi inte radion på, säger Peter och ångan står ur munnen på oss.

Däruppe i lägenheterna kommer de att fixa duschar, toaletter, handfat och allt sådant. Men än så länge är de kvar i källarhålan råa miljö.

I rörläggaryrket har man licenser för en massa olika saker: Peter har till exempel svetsarlicens, vilket inte Anders har. Så det blir Anders som får hålla i röret som ska svetsas mot ett annat, medan Peter hanterar svetsen.

Det smäller till när Peter drar ner den nytända svetslågan till lagom nivå. Så följer ett kraftigt väsende ljud under hela svetsningen.

Röklukt fyller rummet:

– Det är olja som sitter kvar på rören från tillverkningen som luktar i hettan. Den här lukten från stålrör är inte farlig – men när man svetsar rör med plastbeläggning blir det giftig gas, säger Peter.

Anders sticker upp till materialboden som han och

Det smäller till när Peter drar ner den nytända svetslågan till lagom nivå. Sedan väser det. Röklukt fyller källarhålan.

Peter har på fastighetens innergård; ska hämta fler rör.

En gul kran som reser sig över bygget, vrider sig långsamt över gården med en packe virke; här ska man egentligen ha hjälm när man passerar, men vi ilar mot boden och hoppas på det bästa.

Det smäller och bangar i ett. En man ligger på knä i stommen till det som ska bli trapphus och sågar bort en bit betong med kapmaskin. Det går nog inte att undvika att bli hörselskadad i ljudmiljön på byggen.

Glasöron

För Peter Elster började det under utbildningen till vvs-montör. Eller egentligen tidigare. Redan som 7-åring skickades han i väg till hörselvården på Möln-dals sjukhus; det var skolsköterskan som reagerade på att han hörde dåligt. Sedan dess har han regelbundet gått på kontroller hos hörselvården.

Han säger att han har glasöron; de känsliga till skillnad från Anders stenöron, som hittills inte tagit skada.

– Det märktes att hörseln försämrades när jag började yrkesutbildningen 1990, säger Peter.

Hörapparat för husfridens skull

1997 tackade han ja till hörapparat.

– Jag befinner mig i ett gränsland; jag behöver inte ha apparaten hela tiden, men då vänjer jag mig inte heller. Batterierna hinner bli gamla när den legat ett tag och det är inte så roligt när den piper och krånglar... Men när jag var på Lorensbergsteatern och såg Galenskaparna funkade det väldigt bra med hörapparat för där fanns det slinga.

På jobbet använder inte Peter hörapparaten. Den tål inte damm och skräp. Dessutom är byggjobbarna så högljuda när de pratar, för att överrösta allt larm,

så Peter hör oftast vad de andra säger i alla fall.

Det är mest hemma han har hörapparat. Ibland har han svårt att höra vad hans fru Linda säger – särskilt på avstånd, eller om hon är i ett annat rum. Han säger att det händer att han drar sig in i sig själv, att Linda upplever honom som distra... Och när han inte lyssnar blir Linda irriterad. Så det är till stor del för hennes skull han sätter på sig hörapparaten.

– Pappa är också bullerskadad och har tinnitus. Han var elektriker. Jag har märkt hur irriterad mamma kan bli på honom; så jag försöker undvika att det ska bli likadant med mig och min fru.

Det är just mjuka, ljusa kvinnoröster och barnröster som Peter har svårt att höra. Hans dotter på 4 år kan han ändå höra bra – för hon pratar högt. Och den 2-åriga sonen hör han också någorlunda bra. Men en sak är riktigt jobbig:

– Jag har svårt att höra vad invandrare säger om de pratar med brytning, även om svenskan är korrekt. Min tandhygienist är till exempel från Grekland. Han hade munskydd på sig och sa gång på gång att ”du har väl hört att Björn har dött”; Björn var min gamla tandläkare. Men jag hörde inte vad han sa. Sen tog han av munskyddet, men eftersom jag hade tagit av mig glasögonen när jag la mig i stolen, så var det svårt att höra ändå.

För ett par år sedan märkte nämligen Peter att han läser av folks läppar. Det var när han tog av sig glasögonen under ett samtal, som han upptäckte att han bara ”hörde” hälften.

”Patetiskt din linslus” skriker en byggare

Försommaren 2002 fick Peter ekonomisk ersättning för sin hörselskada genom AFA avtalsförsäkring för LO-anslutna. I botten fanns en utredning som AFA låtit göra. På Sahlgrenska sjukhuset konstaterades att skadan inte beror på ärftlig sjukdom, utan är orsakad av buller. Invaliditetsgraden bedömdes vara minst fem procent, och eftersom Peter är så ung fick han 74 000 kronor.

– Det gick bra för mig för att jag hade papper från alla undersökningar bakåt i tiden och kunde skicka in dem, säger Peter som råder alla som misstänker hörselskada att söka hjälp i tid, så att skadan finns dokumenterad från början.

Nu utreds Peter igen, för det finns farhågor om att hörselnedsättningen ökat så att invaliditetsgraden nått tio procent – nästa ersättningsnivå.

Vi har suttit i boden och pratat under rasten. Då och då rister det till i bodarna som står travade ovanpå varandra utanför bygget. Peter förklarar att det är lastbilstrafiken på Götaleden intill som orsakar skakningarna. Runtikring tjuter måsarna – men dem hör inte Peter.

Elektrikerna reser sig från bordet med kraftigt skrap från stolarna. Vi följer efter ut. På väg tillbaka till källaren möter vi en byggjobbare som skriker:

– Patetiskt! Jävla linslus!

Fotografen är ju med oss. Peter säger att mannen tycker illa om facket och inte är ansluten – att han blev avundsjuk när han hörde vilken summa Peter fått genom avtalsförsäkringen. Men för Peter är det självklart att nyttja de försäkringar som han är med och betalar avgift till.

Tinnitus väcker oro för framtiden

Peter är facklig förtroendeman på firman, ”L-E Ericssons rör”. Varje kvartal är det möten på Byggnadsavdelning 12, på sektionen och LOS representantskap; möten där det går mer eller mindre bra att höra beroende på antal deltagare, lokaler och hjälpmedel.

Peter har även tinnitus. Den blir värre under några dagar, om han går på puben med kompisarna, eller vistas i idrottshallen; han har bland annat varit tränare för olika landhockeylag. Fast han avstår inte från sådant.

– Än så länge tänker jag bara på det entoniga ljudet i min hjärna när det är tyst. Men det jag är mest rädd för när det gäller framtiden, är att min tinnitus ökar i kraft. ☺

”Det är självklart att man ska nyttja de försäkringar som man är med och betalar avgift till”